

การศึกษาความเชื่อที่สะท้อนจากสิ่งของตกทอดที่มีคุณค่า ในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี

เบญจอาภา พิเศษสกุลวงศ์¹กนกพร นุ่มทอง²

(Received: October 23, 2022; Revised: February 21, 2023; Accepted: February 21, 2023)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประเภทและเรื่องราวของสิ่งของตกทอดในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี และ 2) ศึกษาความเชื่อที่สะท้อนจากสิ่งของตกทอดในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีสิ่งของตกทอดใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอท่าม่วง และอำเภอท่ามะกา พบทั้งหมด 16 คน มีสิ่งของตกทอดรวม 41 ชิ้น ผลการวิจัยพบว่า 1) ชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรีที่มีสิ่งของตกทอดส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งอยู่ในครอบครัวจีนแต่จิว รองลงมาคืออาชีพช่าง ซึ่งอยู่ในครอบครัวจีนแคะ การพูดสำเนียงภาษาจีนท้องถิ่นพบ 2 สำเนียง ส่วนใหญ่คือแต้จิ๋วและรองลงมาคือแคะ ปัจจุบันมีลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นส่วนน้อยที่สามารถสื่อสารด้วยภาษาจีนสำเนียงท้องถิ่นของบรรพบุรุษได้ และบางส่วนพูดได้เพียงคำพูดในชีวิตประจำวันทั่วไป 2) สิ่งของตกทอดที่พบแบ่งเป็น 5 ประเภท คือ สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้า สิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับพิธีสำคัญ และสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา แนวโน้มประเภทสิ่งของตกทอดของลูกหลานจีนแต่จิวและจีนแคะมีทั้งที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ในส่วนที่คล้ายคลึงกันพบว่ามีความเชื่อและเรื่องราวของสิ่งของที่คล้ายกัน 3) ความเชื่อที่สะท้อนจากสิ่งของตกทอดในครอบครัวพบว่ามี 4 ประเด็น คือ ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณจะทำให้ชีวิตก้าวหน้า การศึกษาจะสร้างพื้นฐานอนาคตที่ดี การบูชาเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเรื่องสำคัญ ขยันทำงานและอย่าเอาจริงเอาจังเปรียบคนอื่นชีวิตจะไม่ตกต่ำ

คำสำคัญ: สิ่งของตกทอด ความเชื่อ ชาวไทยเชื้อสายจีน จังหวัดกาญจนบุรี

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาวิทยาการภาษาและวัฒนธรรม คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อีเมล: benjaarpa.p@ku.th

² รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อีเมล: kanokpom.n@ku.th

The Study of Beliefs Reflected in Valuable Inheritances in Chinese-Thai Families in Kanchanaburi Province

Benja-arpa Phisetsakunwong¹

Kanokporn Numtong²

Abstract

This research aims to: 1) study types and stories of inheritances in Chinese-Thai families in Kanchanaburi Province and 2) study beliefs reflected in inheritances in Chinese-Thai families in Kanchanaburi Province. The data were collected through interview of Chinese-Thai families in 3 districts including Muang, Ta Muang, and Ta Maka, with 16 informants and 41 inheritances. The research results revealed that 1) Chinese-Thai people in Kanchanaburi Province who possessed inheritances were vendors and they were Teochew ethnic group, followed by technicians who belonged to Hakka Chinese families. In terms of languages, it was found that most of them spoke Teochew, followed by Hakka. A small number of Chinese-Thai offspring could speak the dialect of their ancestors nowadays. Some of them could speak only simple words used in daily life. 2) The inheritances could be grouped into 5 types; items related to God, items used in daily life, occupational tools, items related to important rituals, and items related to education. It was likely that Teochew and Hakka inherited both similar and different items. In terms of similarity, it included beliefs and stories related to the inherited items. 3) Beliefs reflected in family inheritances could be grouped into 4 types; gratitude towards benefactors would bring prosperity in life, education could be the foundation of the future, worshipping the God and sacred items was essential, hardworking and not exploiting others would bring successful life.

Keywords: inheritance, belief, Chinese-Thai, Kanchanaburi province

¹ Lecturer, Faculty of Liberal Arts and Science, Kasetsart University

E-mail: benjaarpa.p@ku.th

² Assoc. Prof. Ph.D., Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University

Email: kanokporn.n@ku.th

บทนำ

ประเทศไทยและประเทศจีนมีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน ประเทศไทยเป็นดินแดนหนึ่งที่ชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ชาวจีนที่อพยพมาประเทศไทยมาจากดินแดนทางใต้ของจีน ได้แก่ มณฑลกว่างตุง ฮกเกี้ยน และไหหลำ ซึ่งก็คือชาวจีนที่พูดกลุ่มภาษาแต้จิ๋ว ฮกเกี้ยน กวางตุง แคะ และไหหลำ สาเหตุของการอพยพเนื่องจากความไม่สงบภายในประเทศ ความอดอยาก การติดต่อกำขาย และความสามารถในการเดินเรือออกสู่ทะเลของจีน (พรพรรณ จันทโรนานนท์, 2565) การตั้งหลักแหล่งของชาวจีนอพยพในไทยมักอาศัยอยู่ในแต่ละเมืองตามเขตชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย และบริเวณที่ลุ่มแถบแม่น้ำสายใหญ่ของไทย ได้แก่ แม่น้ำบางปะกง แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง (จี. วิลเลียม สกินเนอร์, 2529, น. 80)

ชาวจีนที่เดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมีทั้งที่เป็นชาวจีนรุ่นเก่าและชาวจีนรุ่นใหม่ ชาวจีนรุ่นเก่าคือ กลุ่มที่อพยพเข้าสู่ไทยตั้งแต่อ่อนสมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ชาวจีนกลุ่มนี้ได้แทรกซึมเข้าสู่วงการศักดินาจนเป็นขุนนางไทย มีวิถีชีวิต การปฏิบัติตนแบบไทย สามารถเข้ากับชาวไทยได้อย่างดี จึงได้รับการยกย่องจากคนไทย สำหรับชาวจีนรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาตั้งแต่ที่จีนมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในช่วงปี ค.ศ. 1912 ชาวจีนกลุ่มนี้ไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับของสังคมไทยมากนัก เนื่องจากมักก่อความไม่สงบสุขแก่สังคมไทย ด้วยลัทธิชาตินิยมที่แพร่กระจายมาจากประเทศจีน บางส่วนก็มาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์แล้วกลับสู่ประเทศของตน ไม่มีความจงรักภักดีเหมือนชาวจีนอพยพรุ่นเก่า แต่ชาวจีนกลุ่มใหม่ก็ยังคงอาศัยปะปนกับชาวไทย เกิดการผสมผสานเข้ากับคนไทยด้วยเช่นกัน (พรพรรณ จันทโรนานนท์, 2565) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรัฐบาลไทยตระหนักถึงบทบาทสำคัญของชาวจีนในประเทศไทย จึงปรับนโยบายให้มีลักษณะผ่อนปรน ไม่มีการกีดกันที่จะก่อความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ชาวจีนสามารถประกอบอาชีพที่ตนเองชำนาญได้อย่างอิสระ และด้วยความเชื่อพื้นฐานทางศาสนาที่คล้ายคลึงกัน ประกอบกับลักษณะนิสัยที่ขยันอดทน ซื่อสัตย์ มัธยัสถ์ของคนจีน จึงสามารถอยู่ร่วมกันกับคนไทยได้อย่างสงบสุข

กาญจนบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ชาวจีนเดินทางอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานจำนวนมาก ชาวจีนเหล่านี้ส่วนมากเป็นกลุ่มที่พูดภาษาแคะ แต้จิ๋ว และไหหลำ เดินทางโดยเรือและมาขึ้นฝั่งบริเวณแม่น้ำแม่กลอง ตำบลปากแพรก อำเภอเมืองกาญจนบุรี จากการลงพื้นที่สำรวจและศึกษาป้ายร้านค้าภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอต่างๆ ของจังหวัด ผู้วิจัยพบว่าปัจจุบันชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนกระจุกตัวอยู่แถบชุมชนในอำเภอต่าง ๆ ที่พบอาศัยอยู่รวมกันจำนวนมากคือ ตำบลปากแพรก อำเภอเมืองกาญจนบุรี ตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง และตำบลท่าเรือ อำเภอท่ามะกา ชาวจีนอพยพที่เข้ามาส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย เมื่อมีอาชีพการงานแล้วก็จะลงหลักปักฐานสร้างครอบครัวของตนเอง หลายคนแต่งงานกับหญิงชาวไทยเกิดเป็นลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบัน ซึ่งชาวจีนที่เข้ามาก็ไม่ได้มาแต่ตัวเท่านั้น ยังนำความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของบ้านเกิดตัวเองติดตัวเข้ามาสู่สังคมไทยด้วย

วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวจีนผสมผสานกับของไทยได้เป็นธรรมชาติมาอย่างยาวนาน เนื่องจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน ทำให้สังคมไทยรับวัฒนธรรมจีนได้ง่าย จึงค่อย ๆ มีการปรับใช้และผสมผสานกันผ่านช่วงเวลาหลายอายุคน จนกลายเป็นวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบัน สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมความเป็นจีนที่พบเห็นในชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรีมีหลายอย่าง ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ วัฒนธรรมจีนที่จับต้องได้ เช่น วัดจีน ศาลเจ้า สุสานจีน โรงเรียนจีน ป้ายร้านค้าภาษาจีน สิ่งของมงคลแบบจีน เป็นต้น วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น การพูดภาษาจีน ท้องถิ่น การแสดงงิ้ว การไหว้บูชาบรรพบุรุษตามเทศกาลสำคัญ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมจีน เป็นต้น อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมทั้งสองประเภทนี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน สิ่งที่เป็นรูปธรรมก็มีพื้นฐานมาจากสิ่งที่เป็นนามธรรม วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ก็จะแฝงอยู่ในวัฒนธรรมที่จับต้องได้

วัฒนธรรมจีนที่จับต้องได้ที่พบเห็นตามบ้านเรือนหรือร้านค้าของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนจังหวัดกาญจนบุรีอย่างหนึ่งคือสิ่งของมงคลแบบจีน สิ่งของมงคลแบบจีนคือสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อความเป็นมงคลของชีวิต สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญา ความคิด ความเชื่อโบราณที่เชื่อว่าจะสามารถดลบันดาลความเป็นมงคลให้กับตนเอง ครอบครัว และผู้อื่น ถึงแม้ในโลกปัจจุบันจะมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามากขึ้น แต่ถ้ามองถึงด้านสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนปัจจุบันบางส่วนก็ยังคงยึดมั่นในความเชื่อ ขนบธรรมเนียมจีนที่ได้รับการถ่ายทอดมาตั้งแต่โบราณ รวมถึงความเชื่อในสิ่งของมงคลแบบจีนที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต จากการสังเกตและสอบถามชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนจังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยพบว่าสิ่งของมงคลแบบจีนที่พบเห็นตามบ้านเรือนมีทั้งที่เป็นสิ่งของใหม่และสิ่งของตกทอดที่ได้มาจากบรรพบุรุษ สิ่งของมงคลแบบจีนที่เป็นของใหม่ที่พบเห็นทั่วไปส่วนใหญ่จะได้รับการซื้อหามาเอง หรือรับมอบให้กันตามโอกาสหรือตามเทศกาล เช่น ขึ้นบ้านใหม่ ฉลองวันคล้ายวันเกิด ซื้อมอบให้กันเป็นของขวัญ เป็นต้น โดยสิ่งของเหล่านั้นจะมีความหมายแฝงถึงความเป็นมงคลตามความเชื่อแบบจีนที่ปรารถนาให้เกิดกับตนเองหรือผู้ที่ยอมให้ เชื่อว่าหากมีไว้ติดตัวหรือติดบ้านจะทำให้เกิดความโชคดี ร่ำรวย มีความสุข สุขภาพร่างกายแข็งแรง ส่วนสิ่งของตกทอดจากบรรพบุรุษจะมีการเก็บรักษาไว้ในบ้านหรือเก็บไว้ในตู้เก็บของ เนื่องจากบางชิ้นมีความเก่า และเสื่อมตามกาลเวลา ซึ่งจะมีการเก็บรักษาไว้อย่างดี โดยสิ่งของตกทอดนี้เหมือนเป็นมรดกของวงศ์ตระกูล ถือเป็นสิ่งของที่มีคุณค่าทางจิตใจ มีเรื่องราว เรื่องเล่า ภูมิหลัง วิถีชีวิตความเป็นจีนของครอบครัวแฝงอยู่

จากข้อมูลข้างต้น ทำให้เห็นว่าชาวไทยเชื้อสายจีนบางส่วนในจังหวัดกาญจนบุรียังคงมีความเชื่อในความเป็นสิริมงคลของสิ่งของแบบจีนที่ได้รับการถ่ายทอดจากครอบครัว สิ่งของมงคลแบบจีนที่ประดับอยู่ตามบ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นของที่ชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่หาซื้อตามประดับตกแต่งบ้านตามความเชื่อที่เป็นมงคล ส่วนสิ่งของที่ได้รับการตกทอดจากบรรพบุรุษ ผ่านรุ่นสู่รุ่นจะมีคุณค่าทางจิตใจ สะท้อนความเชื่อและเรื่องราวความเป็นจีนของครอบครัวที่แฝงอยู่ เป็นสิ่งที่ชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นหลังบางส่วนยังเห็นคุณค่า และจากการทบทวนวรรณกรรมยังไม่พบการศึกษาสิ่งของตกทอดของชาวไทยเชื้อสายจีนจังหวัดกาญจนบุรี ถ้าประสงค์จะดู

สิ่งของเก่าแบบจิ้งเก้อจะต้องไปที่พิพิธภัณฑ์หรือร้านขายของเก่า ซึ่งก็มีอยู่เป็นจำนวนน้อยมากและไม่เห็นถึงความเชื่อหรือเรื่องราวในสิ่งของเหล่านั้น นอกจากนี้ถ้าขาดการถ่ายทอดหรือบันทึกเรื่องราวที่เกี่ยวกับสิ่งของของคนจิ้งเก้อ เมื่อวันเวลาผ่านไปก็อาจจะทำให้สิ่งที่เป็เหมือนสะพานย้อนกลับไปได้วิถีชีวิต ความเป็นมาของคนจิ้งเก้อก็จะค่อย ๆ เลือนหายไปจากชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง การศึกษาความเชื่อที่สะท้อนจากสิ่งของตกทอดที่มีคุณค่าในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี โดยศึกษาประเภทและความเชื่อของสิ่งของที่มีการตกทอดจากรุ่นสู่รุ่นของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี มีการบันทึกข้อมูลจากการถ่ายทอดเรื่องราวของสิ่งของแต่ละชิ้นไว้ด้วย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจในเรื่องความเชื่อของลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนที่สะท้อนจากสิ่งของตกทอดของบรรพบุรุษชาวจีน อีกทั้งยังเป็นการบันทึกเรื่องราว วิถีชีวิตของคนจิ้งเก้อที่เคยอาศัยอยู่ในชุมชนจังหวัดกาญจนบุรีให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเภทและเรื่องราวของสิ่งของตกทอดในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาความเชื่อที่สะท้อนจากสิ่งของตกทอดในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี

นิยามศัพท์

สิ่งของตกทอด หมายถึง สิ่งของที่ได้รับการตกทอดจากบรรพบุรุษชาวจีนของลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี เป็นสิ่งของที่มีลักษณะความเป็นเงินและมีคุณค่าทางจิตใจ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะสิ่งของตกทอดที่มีความเป็นเงินของครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ชุมชนจีน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอท่าม่วง และอำเภอท่ามะกา สาเหตุที่เลือกศึกษา 3 อำเภอนี้ เนื่องจากการทบทวนวรรณกรรมและลงพื้นที่สำรวจพบว่าทั้ง 3 อำเภอนี้มีชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่จำนวนมาก

สิ่งของตกทอดที่ศึกษาเป็นสิ่งของทุกอย่างที่ลูกหลานเก็บรักษาไว้ ทั้งที่เป็นเครื่องประดับ สิ่งของตกแต่งบ้าน เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ เป็นต้น

กลุ่มเป้าหมาย

งานวิจัยนี้เป็นการสัมภาษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ใน 3 อำเภอของจังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอท่าม่วง และอำเภอท่ามะกา รวมกันอย่างน้อย 10 ครอบครัว โดยสัมภาษณ์ตัวแทนครอบครัวละ 1 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

- 1.1 เป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่มีสิ่งของที่ได้รับการตกทอด
- 1.2 อยู่ในเขตชุมชนของอำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอท่าม่วง และอำเภอท่ามะกา
- 1.3 ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เนื้อหาการสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย 9 ข้อ คือ 1. ชื่อ-สกุล 2. เพศ 3. อายุ 4. ที่อยู่ 5. อาชีพ 6. พูดภาษาจีนสำเนียงถิ่นใด 7. จำนวนสมาชิกในครอบครัว (รวมผู้ให้สัมภาษณ์) 8. เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนลำดับรุ่นที่เท่าไร (นับรุ่นที่อพยพเป็นรุ่นที่ 1) 9. เคยเรียนภาษาจีนหรือไม่

ส่วนที่ 2 สิ่งของที่ได้รับการตกทอด ประกอบด้วย 2 ข้อ คือ 1. สิ่งของที่ได้รับการตกทอด (ขออนุญาตถ่ายภาพสิ่งของ) 2. เรื่องราวและความเชื่อในสิ่งของแต่ละชิ้น

2. การสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

- 2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์
- 2.2 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ให้คำแนะนำ และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม
- 2.3 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
- 2.4 จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีสิ่งของตกทอดจากบรรพบุรุษในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอท่าม่วง และอำเภอท่ามะกา โดยเลือกผู้ให้สัมภาษณ์แบบวิธีเจาะจง และจากการแนะนำใน

กลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนจังหวัดกาญจนบุรี อย่างน้อย 10 ครอบครัว โดยสัมภาษณ์ตัวแทนครอบครัวละ 1 คน
 เนื้อหาการสัมภาษณ์ตามที่ระบุในหัวข้อเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีการจัดประเภทข้อมูลและ
 วิเคราะห์พรรณนาเป็นความเรียง รวมทั้งมีการใช้ข้อมูลเชิงสถิติร่วมด้วย แบ่งหัวข้อการวิเคราะห์ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรีที่มีสิ่งของตกทอดในครอบครัว
2. ประเภทและเรื่องราวของสิ่งของตกทอดในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี
3. ความเชื่อที่สะท้อนจากสิ่งของตกทอดในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ภาพถ่ายทั้งหมดที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ถ่ายโดยผู้วิจัยในช่วงลงพื้นที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูล ระหว่างวันที่
 30 กรกฎาคม – 28 สิงหาคม 2565 โดยได้รับการอนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์แล้ว
2. ก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการแจ้งผู้ให้สัมภาษณ์ถึงการไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวในรายงานวิจัย
 ดังนั้นในงานวิจัยนี้จะไม่ปรากฏข้อมูลส่วนตัวผู้ให้สัมภาษณ์

ผลการวิจัย

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์พบชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรีที่มีสิ่งของตกทอดจำนวน 16 คน
 แบ่งเป็นอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี 11 คน อำเภอดำม่วง 2 คน และอำเภอดำมะคา 3 คน โดยพบข้อมูลที่
 น่าสนใจในหลายประเด็น ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 เรื่อง คือ 1. สภาพทั่วไปของชาวไทย
 เชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรีที่มีสิ่งของตกทอดในครอบครัว 2. ประเภทและเรื่องราวของสิ่งของตกทอดใน
 ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี และ 3. ความเชื่อที่สะท้อนจากสิ่งของตกทอดในครอบครัว
 ไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี รายละเอียดดังนี้

1. สภาพทั่วไปของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรีที่มีสิ่งของตกทอดในครอบครัว

1.1 อาชีพของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี

ปัจจุบันลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรีประกอบอาชีพที่หลากหลาย อาชีพที่พบมาก
 ที่สุดคือค้าขาย ส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวชาวจีนแต่จิว มีทั้งสืบทอดกิจการต่อจากบรรพบุรุษและบางส่วนตั้งกิจการ
 ของตนเองในภายหลัง เนื่องจากการมีพี่น้องหลายคน ทำให้ต้องมีการแบ่งทรัพย์สิน บางครอบครัวใช้วิธีการจับ
 สลากเพื่อเป็นเจ้าของกิจการต่อจากบรรพบุรุษ ส่วนพี่น้องคนอื่นก็แยกตัวสร้างครอบครัวมีกิจการเป็นของตนเอง
 หรือประกอบอาชีพอื่น ส่วนลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนแคะมักประกอบอาชีพเป็นช่าง นอกจากนี้ยังมีบาง

ส่วนประกอบอาชีพอื่น เช่น อาจารย์ พนักงานบริษัท เป็นต้น จากการสำรวจพบอาชีพค้าขายมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 8 คน ประเภทการค้าขาย ได้แก่ อุปกรณ์การเกษตร เครื่องเขียน อะไหล่รถ ร้านอาหาร เป็นต้น และ รองลงมาคือ อาชีพช่าง พบจำนวน 4 คน แบ่งเป็น ช่างยนต์ ช่างเชื่อม ช่างภาพ ช่างทำลูกกรงรด

1.2 การพูดสำเนียงภาษาจีนท้องถิ่นและการเรียนภาษาจีนกลางของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี

ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรีอยู่ในครอบครัวที่บรรพบุรุษพูดภาษาจีนท้องถิ่น 2 สำเนียง ส่วนใหญ่คือแต้จิ๋ว พบจำนวน 9 คน และแคะ พบจำนวน 7 คน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันมีลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถสื่อสารภาษาจีนสำเนียงท้องถิ่นของบรรพบุรุษได้ และบางส่วนพูดได้เพียงคำพูดในชีวิตประจำวันทั่วไป เช่น คำเรียกญาติ ส่วนการเรียนภาษาจีนในโรงเรียนพบเพียง 3 คน เคยเข้าร่วมอบรมหลักสูตรภาษาจีนกลางระยะสั้นสำหรับบุคคลทั่วไปที่ทางหน่วยงานจังหวัดกาญจนบุรีจัดขึ้น จำนวน 7 คน และไม่เคยเรียนภาษาจีนมาก่อน 6 คน โดยมีทั้งที่เข้าเรียนในโรงเรียนไทยและไม่เคยเข้ารับการศึกษ เนื่องจากเน้นฝึกทักษะอาชีพ

1.3 จำนวนสมาชิกในครอบครัว (รวมผู้ให้สัมภาษณ์) และลำดับรุ่นของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี (นับรุ่นที่อพยพเป็นรุ่นที่ 1)

จำนวนสมาชิกในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรีส่วนใหญ่มีจำนวน 4 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด เนื่องจากพี่น้องได้มีการแยกครอบครัวของตนเอง ทำให้จำนวนสมาชิกมีไม่มาก จำนวนสมาชิกที่มีมากที่สุดมี 9 คน ส่วนลำดับรุ่นส่วนใหญ่เป็นรุ่นที่ 3 พบว่ามีอายุตั้งแต่ 38-74 ปี จำนวน 11 คน รุ่นที่ 2 มีอายุตั้งแต่ 65-90 ปี จำนวน 4 คน และรุ่นที่ 4 อายุ 71 ปี จำนวน 1 คน

2. ประเภทและเรื่องราวของสิ่งของตกทอดในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรีพบจำนวนสิ่งของที่ได้รับการตกทอดจากบรรพบุรุษทั้งหมด 41 ชิ้น ส่วนใหญ่เป็นสิ่งของที่บรรพบุรุษซื้อหามาหลังจากที่อพยพมาอยู่ที่ประเทศไทย มีบางส่วนที่เป็นของที่นำติดตัวมาจากประเทศจีนตอนอพยพ และบางส่วนนำกลับมาหลังจากกลับไปเยี่ยมญาติที่ประเทศจีน โดยแบ่งประเภทสิ่งของเป็น 5 ประเภท ได้แก่ สิ่งของเกี่ยวกับเทพเจ้า สิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ สิ่งของเกี่ยวกับพิธีสำคัญ และสิ่งของเกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งสิ่งของแต่ละชิ้นแฝงด้วยเรื่องราวและวิถีชีวิตในสมัยรุ่นบรรพบุรุษ รายละเอียดดังนี้

1. สิ่งของเกี่ยวกับเทพเจ้า

ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรีให้ความเคารพบูชานับถือเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามบรรพบุรุษที่ปฏิบัติตามกันมา พบว่าทั้งในครอบครัวจีนแต้จิ๋วและจีนแคะมีการบูชาพระโพธิสัตว์กวนอิมที่เชื่อว่า

เป็นพระโพธิสัตว์แห่งความเมตตากรุณา สามารถลดบันดาลให้ครอบครัวสงบสุข เจริญรุ่งเรือง โดยมีการบูชาด้วยดอกไม้ในทุกวันพระและตามเทศกาลสำคัญของจีน พบผ้าแดงมงคลจากศาลเทพเจ้ากวนอูที่บรรพบุรุษได้มาจากการประมูลเพื่อนำเงินซ่อมแซมศาลเจ้าในงานบูชาเทพเจ้าประจำปี ผ้าแดงมงคลผืนนี้ใช้ประกอบพิธีโดยแขวนไว้บนยอดต้นไผ่ หลังจากประมูลได้แล้วก็นำมาเก็บบูชาในบ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล เชื่อว่าเมื่อปฏิบัติดีจะคิดหวังสิ่งใดก็จะได้สมความปรารถนา ทำให้ทุกคนในครอบครัวรุ่นหลังนับถือปฏิบัติตามกันมา

นอกจากนี้พบว่าลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนมีการกราบไหว้บูชาเทพเจ้าประจำชุมชนและเทพเจ้าแห่งที่ดินประจำบ้าน (จีนแต้จิ๋วออกเสียงว่า “ตี่จู้เอี้ยะ” ส่วนจีนแคะออกเสียงว่า “ถี้จู้หย่า”) พบศาลปูนถ้ำมาหลังเล็กที่บรรพบุรุษชาวจีนแต้จิ๋วในครอบครัวหนึ่งสร้างขึ้น โดยมีการทำพิธีอัญเชิญจากศาลปูนถ้ำมาที่ตนเองนับถือด้วยการจุดธูปอัญเชิญ ตั้งกระถาง เช่นไหว้ด้วยส้ม 5 ผล พร้อมกระดาดเงินกระดาดทอง เนื่องจากเมื่อบรรพบุรุษอายุมากขึ้น จึงไม่สะดวกในการเดินทาง ปัจจุบันลูกหลานยังคงกราบไหว้บูชาและถวายน้ำชาเดือนละ 2 ครั้ง คือวันที่ 1 และ 15 ของแต่ละเดือนตามที่บรรพบุรุษเคยทำ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับเทพเจ้าแห่งที่ดินประจำบ้านโดยมีการตั้งศาลเจ้าที่ในบ้าน ซึ่งพบทั้งในครอบครัวจีนแต้จิ๋วและจีนแคะ เทพเจ้าแห่งที่ดินประจำบ้านมีหลักการตั้งคือ ต้องตั้งติดพื้นและหันหน้าไปทางประตูบ้าน เพื่อเจ้าที่จะได้มองเห็นเวลามีคนผ่านไปมา ผู้ให้สัมภาษณ์หลายรายเล่าว่า บรรพบุรุษตั้งศาลเจ้าที่ตั้งแต่เริ่มมีการเข้าพื้นที่ในการทำมาหากิน สมัยก่อนทำจากล้งไม้หรือล้งกระดาดจึงผุพังตามกาลเวลา ปัจจุบันที่พบเห็นทั่วไปเป็นแบบใหม่ ทำจากไม้ ประดับด้วยไฟสีแดง บ้างก็ทำจากหินอ่อนที่คงทน การบูชาเทพเจ้าประจำชุมชนและเทพเจ้าแห่งที่ดินประจำบ้านที่ปฏิบัติตามกันมาก็เพื่อขอพรให้ครอบครัวมีความสิริมงคล สงบสุขร่มเย็น คำขอรุ่งเรือง

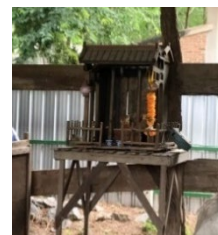
สิ่งของตกทอดที่เกี่ยวกับเทพเจ้าพบ 3 รายการ ได้แก่ พระโพธิสัตว์กวนอิม ผ้าแดงมงคลจากศาลเทพเจ้ากวนอู และศาลปูนถ้ำมา

ภาพที่ 1 พระโพธิสัตว์กวนอิม

ภาพที่ 2 ผ้าแดงมงคลจากศาลเทพเจ้ากวนอู

ภาพที่ 3 ศาลปูนถ้ำมา

2. สิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรียังคงเก็บรักษาส่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน บางส่วนของบรรพบุรุษไว้ ถึงแม้บางชิ้นจะเสื่อมสภาพ ไม่สามารถใช้งานได้แล้ว แต่ก็ยังคงเก็บรักษาเพื่อให้คนรุ่นหลังได้ดู โดยพบสิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนี้

เหรียญเงินโบราณ เหรียญเงินโบราณที่พบเป็นลักษณะกลมมีรูสี่เหลี่ยมตรงกลาง เป็นเหรียญที่บรรพบุรุษได้นำติดตัวมาสมัยอพยพมาจากประเทศจีน ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งที่อยู่ในครอบครัวจีนแต่จื๊วกล่าวว่า ในสมัยนั้นตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อบรรพบุรุษมาถึงเมืองไทยเงินจีนเหล่านี้ไม่สามารถนำมาใช้ซื้อของได้ จึงเก็บรวบรวมเป็นพวงวาวไว้ข้างห้องพระจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้พบเหรียญที่ระลึกมังกรจีน ผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่ในครอบครัวจีนและได้รับตกทอดมาจากการตา ซึ่งก็ได้รับมาจากการตาอีกทอดหนึ่งตอนที่อพยพเดินทางมาประเทศไทย โดยถือเป็นของสำคัญที่มีคุณค่าทางจิตใจ ผู้ให้สัมภาษณ์จะนำติดตัวตลอด เนื่องจากเป็นของชิ้นเดียวที่มารดานำติดตัวมาจากประเทศจีน เหรียญนี้เป็นเหรียญโบราณ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1914

ตราประทับชื่อ ตราประทับชื่อที่พบเป็นของบิดาผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งที่อยู่ในครอบครัวจีนแต่จื๊วตราประทับสลักชื่อว่า 陈贵川 (ภาษาจีนแต้จิ๋วออกเสียงว่า “ต้งก๊วยชวน” ภาษาจีนกลางออกเสียงว่า “เฉินก๊วยชวน”) โดยใช้ประทับบนจดหมายหรือบนเอกสารตอนที่ส่งของหรือเงินกลับไปให้ญาติที่ประเทศจีน หรือใช้ประทับบนเอกสารสำคัญ เช่น เอกสารเกี่ยวกับการแต่งงาน เป็นต้น

ขวดเหล้าจีน ขวดเหล้าจีนที่พบได้มาจากการที่บรรพบุรุษไปร่วมงานไหว้ศาลเจ้าปูนเถ้ากงในเทศกาลตรุษจีน และได้ประมูลสิ่งของมงคลในงานเพื่อนำเงินบูรณะศาลเจ้า คนที่ประมูลของได้ก็ถือว่าเป็นคนโชคดีย ขวดเหล้านี้เดิมใช้บรรจุเหล้าขาว ซึ่งบรรพบุรุษนิยมดื่มในชีวิตประจำวัน หลังจากดื่มหมดแล้วเห็นว่าลักษณะขวดมีความงดงามจึงนำมาประยุกต์ใช้เป็นแจกันวางบริเวณห้องพระ นอกจากนี้ยังพบสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของบรรพบุรุษอื่น ๆ ได้แก่ แวนตา ถ้วยชาจีน มีดพก นาฬิกาแขวน สิ่งของเหล่านี้เป็นสิ่งของที่บรรพบุรุษเคยใช้ลูกหลานก็ยังคงเก็บรักษาไว้อยู่

สิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวันพบ 8 รายการ ได้แก่ เหรียญเงินโบราณ เหรียญที่ระลึกมังกรจีน ตราประทับชื่อ ขวดเหล้าจีน แวนตา ถ้วยชาจีน มีดพก และนาฬิกาแขวน

ภาพที่ 4 เหรียญเงินโบราณ

ภาพที่ 5 เหรียญที่ระลึกมังกรจีน

ภาพที่ 6 ตราประทับชื่อ

ภาพที่ 7 แวนตา

ภาพที่ 8 ขวดเหล้าจีน

ภาพที่ 9 ถ้วยชาจีน

ภาพที่ 10 มีดพก

ภาพที่ 11 นาฬิกาแขวน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

หลังจากที่บรรพบุรุษอพยพเข้ามาเมืองไทยแล้ว เนื่องจากกระยะแรกยังไม่เงินทุนและยังไม่มีช่องทางทำมาหากิน จึงต้องรับจ้างทำงานทั่วไป ทั้งหาบของ รับจ้างทำไร่ไถ่ ร้อยยาสูบ หลังจากเก็บเงินได้ก็มีความคิดในการขยับขยายอาชีพ โดยบรรพบุรุษชาวจีนแต่จิวส่วนใหญ่มีแนวคิดในเรื่องการค้า มีการเช่าห้องแถวเพื่อทำการค้าขาย สิ่งของที่จะขายก็จะพิจารณาจากความจำเป็น ความชอบ ความต้องการของคนในพื้นที่ บ้างก็เดินทางไปหาสินค้าที่น่าสนใจในกรุงเทพฯ และนำมาขายในจังหวัดกาญจนบุรี เช่น ข้าว ถั่ว งา กะปิ เชือก เครื่องดื่ม ลอตเตอรี่ เป็นต้น ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า “ในสมัยนั้นเมืองกาญจน์มีคนขายลอตเตอรี่เพียงแค่ 2 เจ้าเท่านั้น ซึ่งหนึ่งในนั้นคือร้านของอาอ้ง ขายดีมาก เนื่องจากคนไทยชอบเสี่ยงโชค สร้างรายได้ให้ครอบครัวเยอะจนตั้งตัวส่งลูก ๆ ทุกคนเรียนสูง ๆ ได้”

เนื่องจากทำการค้าจึงพบเครื่องมือที่ใช้ในคำนวณคือลูกคิด พบว่าลูกหลานชาวจีนแต่จิวส่วนใหญ่ยังเก็บรักษาลูกคิดไว้ แม้มีบางส่วนใช้ไม่เป็น แต่ก็ยังคงมีเก็บไว้เสมือนเป็นตัวแทนการเริ่มต้นในอาชีพค้าขาย พบถึงตวง มีดเหน็บตัดไม้ ไม้บรรทัดช่าง และลูกกรงกันโต๊ะบัญชี สิ่งของเหล่านี้ใช้ในการประกอบอาชีพค้าขาย อาชีพช่าง และในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นสิ่งของที่พบทั้งในครอบครัวจีนแต่จิวและจีนแคะ ถึงตวงที่พบใช้ในการตวงข้าว ถั่ว งา ซึ่งขายเป็นถัง ถังละ 10 ลิตร ถึงตวงบางถึงบรรพบุรุษก็นำกลับมาจากประเทศจีนหลังจากกลับไปเยี่ยมญาติ ในสมัยนั้นอาจจะไม่ค่อยได้มาตรฐานด้านน้ำหนักเท่าที่ควร แต่ก็ใช้กันโดยทั่วไป ต่อมาภายหลังจึงเปลี่ยนเป็นใช้ตรา ชั่งที่เห็นกันในปัจจุบัน ส่วนลูกกรงกันโต๊ะบัญชี ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งให้ข้อมูลว่าในเมืองกาญจน์มีแค่ 2 บ้านเท่านั้น แต่จะพบมากที่จังหวัดภูเก็ตตามการบอกเล่าของบรรพบุรุษ โดยลูกกรงนี้แต่เดิมจะวางไว้บนโต๊ะที่บรรพบุรุษใช้ในการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของร้านในตอนเย็นของทุกวัน

นอกจากนี้พบไม้พายเรือแจวที่ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในครอบครัวจีนแต่จิวได้เก็บรักษาไว้ วิถีชีวิตของบรรพบุรุษผูกพันกับการเดินทางโดยเรือ มีการใช้เรือเพื่อการค้าขายและคมนาคมในชีวิตประจำวัน หลังจากอพยพมาประเทศไทยแล้วบรรพบุรุษส่วนใหญ่อาศัยอยู่บริเวณแถบท่าเรือ ระยะแรกทำอาชีพรับจ้างแบกหามข้าว ขึ้นและลงเรือ บริเวณท่าน้ำแถบประตูเมืองกาญจน์มีชุมชนบ้านเรือนร้านค้าหนาแน่น มีการค้าขายทั้งทางบกและทางเรืออย่างคึกคัก ปริมาณค้าขายขนาดใหญ่ เนื่องจากการล่องเรือต้องดูหน้าน้ำในแต่ละช่วง ถ้าเป็นช่วงหน้า น้ำ กระแสน้ำจะแรงจนเดินเรือไม่สะดวก จึงต้องล่องเรือตอนหน้าแล้งที่พอเดินเรือได้ มีการจ้างเรือเพื่อนำสิ่งของ

ไปค้าขายแถบจังหวัดราชบุรีและกรุงเทพฯ ส่วนในชีวิตประจำวันก็จะมีการใช้เรือแจวเป็นยานพาหนะ เมื่อบรรพบุรุษมีเงินเพียงพอที่จะซื้อเรือเป็นของตนเอง โดยใช้ในการเดินทางและบางครั้งก็ใช้ในการรับจ้างส่งคนข้ามฟากแม่น้ำ

เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพพบ 6 รายการ ได้แก่ ลูกคิด ถังตวง มีดเหล็บตัดไม้ ไม้บรรทัดช่าง ลูกกรงกันโต๊ะบัญชี และไม้พายเรือแจว

ภาพที่ 12 ลูกคิด

ภาพที่ 13 ถังตวง

ภาพที่ 14 มีดเหล็บตัดไม้

ภาพที่ 15 ไม้บรรทัดช่าง

ภาพที่ 16 ลูกกรงกันโต๊ะบัญชี

ภาพที่ 17 ไม้พายเรือแจว

4. สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับพิธีสำคัญ

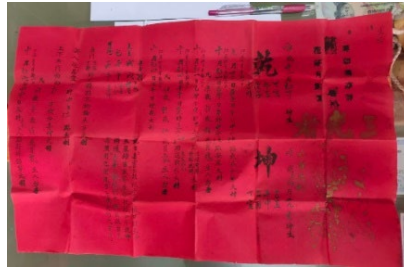
ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรียังคงเก็บสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับพิธีสำคัญของบรรพบุรุษไว้ ทั้งพิธีศพและพิธีแต่งงาน พบโคมไฟกึ่งเต๊กของบรรพบุรุษชาวจีนแต้จิ๋ว เป็นโคมที่มีโครงทำจากไม้ไผ่ เดิมมีอักษรจีนสีแดงแปะอยู่บนพื้นกระดาษสีขาว ปัจจุบันเหลือแค่โครงไม้ไผ่และกระดาษสีแดงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โคมนี้เป็นหนึ่งในโคมหลาย ๆ คู่ที่ใช้ประกอบในพิธี โดยใช้ถือนำขบวนเดินข้ามสะพานกึ่งเต๊กเป็นสัญลักษณ์ของแสงสว่างเพื่อนำทาง หลังเสร็จพิธีญาติก็จะแบ่งโคมให้ลูกชายแต่ละคนนำกลับไปไว้บริเวณรูปเคารพของบรรพบุรุษในบ้าน

เอกสารที่ใช้เกี่ยวกับการแต่งงานของบรรพบุรุษ ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งในครอบครัวจีนแต้จิ๋วไม่ทราบภาษาจีนจึงให้ข้อมูลเพียงว่า น่าจะเป็นเอกสารที่เกี่ยวกับการแต่งงานหรือเอกสารที่เป็นมงคล เนื่องจากเขียนบนกระดาษสีแดง และบิดาก็เก็บรักษาโดยบรรจุไว้ในซองอย่างดี นอกจากนี้พบกระดาษสีแดงที่เขียนคำมงคลจีนว่า 麒麟到此 (ภาษาจีนกลางออกเสียงว่า “ฉีหลินเต้าฉื่อ” แปลว่า กิเลนมาถึงที่นี่) โดยผู้ให้สัมภาษณ์ก็ไม่ทราบความหมายเช่นกัน แต่น่าจะเกี่ยวข้องข้องกันกับเอกสารสีแดงข้างต้น เนื่องจากเก็บรวมไว้ในกล่องเดียวกัน ถึงแม้ลูกหลานชาวจีนจะไม่สามารถอ่านหรือแปลความในเอกสารที่มีการส่งต่อมาจากรุ่นบิดาได้ แต่ก็ยังคงเก็บรักษาไว้ เนื่องจากคิดว่าน่าจะเป็นสิ่งสำคัญ

สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับพิธีสำคัญของบรรพบุรุษพบ 3 รายการ ได้แก่ โคมไฟกงเต็ก เอกสารเกี่ยวกับการแต่งงาน และกระดาษเขียนคำมงคลจีน

ภาพที่ 18 โคมไฟกงเต็ก

ภาพที่ 19 เอกสารเกี่ยวกับการแต่งงาน

ภาพที่ 20 กระดาษเขียนคำมงคล

5. สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

บรรพบุรุษของลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรีทั้งครอบครัวจีนแต้จิ๋วและจีนแคะต่างให้ความสำคัญกับการศึกษาของลูกหลาน มีทั้งที่ส่งให้เรียนหนังสือในโรงเรียนจีน โรงเรียนไทย และฝึกทักษะอาชีพอื่น ๆ สิ่งของมงคลเกี่ยวกับการศึกษาที่พบมีทั้งที่เป็นของรุ่นลูกและของบรรพบุรุษ ดังนี้

หนังสือเรียนภาษาจีน พบหนังสือเรียนภาษาจีนของพี่สาวผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งที่อยู่ในครอบครัวจีนแต้จิ๋วที่ได้รับการอบรมภาษาจีนกลางในสถานที่หนึ่งที่มีการรวมตัวกันของครูจีน เพื่อสอนภาษาจีนให้กับลูกหลานชาวจีนอพยพในสมัยนั้น ปัจจุบันเป็นโรงเรียนจีนแห่งหนึ่งในอำเภอเมืองกาญจนบุรี ผู้ให้สัมภาษณ์เล่าว่าสมัยนั้นครอบครัวชาวจีนที่อาศัยแถบถนนปากแพรก อำเภอเมืองกาญจนบุรี ส่วนใหญ่จะส่งลูกให้ไปเรียน เพื่อให้มีความรู้ภาษาจีนไว้บ้าง มีนักเรียนประมาณ 30-40 คนต่อรุ่น แต่ก็มีนักเรียนเพียงไม่กี่รุ่น เนื่องจากมีการให้ปิดโรงเรียนจีนและห้ามสอนภาษาจีน หนังสือที่ใช้เรียนเป็นหนังสือภาษาจีนระดับพื้นฐานประกอบเป็นชุด โดยใช้อักษรจีนแบบตัวเต็ม เมื่อผ่านการอบรมก็จะได้รับใบประกาศนียบัตร โดยผู้ให้สัมภาษณ์ก็ยังเก็บรักษาใบประกาศนียบัตรของพี่สาวไว้เป็นอย่างดี

พบภาพถ่ายทูตจีนจากไต้หวัน มีหลักฐานการมาเยือนเมืองกาญจนบุรีของทูตที่ชื่อว่าหวังอิง โดยมี การเล่าว่าสมัยนั้นประเทศจีนกำลังทำสงครามกันเองระหว่างจีนคณะชาติและจีนคอมมิวนิสต์ ทูตจีนคณะชาติที่ชื่อหวังอิงเดินทางมาประเทศไทย เหตุผลส่วนหนึ่งคือมารับบริจาคเงินเพื่อไปช่วยรบกับจีนคอมมิวนิสต์ โดยได้ทำการถ่ายภาพร่วมกันกับชาวจีนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี และคณะทูตกลุ่มนี้ก็ได้เดินทางไปเยี่ยมเยียนครูและนักเรียนในสถานที่ที่พี่สาวผู้ให้สัมภาษณ์ศึกษาอยู่ด้วย

พบจานฝนหมึกและพู่กันจีน ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในครอบครัวจีนแคะรายหนึ่งได้รับการส่งต่อจานฝนหมึกและพู่กันจีนจากบรรพบุรุษ โดยมีการเล่าในหมู่เครือญาติว่าบรรพบุรุษใช้ในการเขียนจดหมายส่งไปให้ญาติที่ประเทศจีน ต่อมาเมื่อตนเองได้เรียนภาษาจีนในระดับมหาวิทยาลัย จึงนำออกมาใช้ประกอบการฝึกการเขียนพู่กันจีนในห้องเรียน ซึ่งมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ตนเองได้ใช้ของเก่าที่ได้รับจากการตกทอดจากต้นตระกูล

นอกจากนี้พบตำราสมุนไพรจีน เป็นตำราเกี่ยวกับสมุนไพรจีนสมัยรุ่นบรรพบุรุษ ซึ่งมีความรู้ในด้านการแพทย์ เช่น การรักษาโรคตา การรักษาด้วยสมุนไพรจีน โดยมีการเก็บไว้ทั้งที่เป็นเล่มและตัดเก็บสะสมจากหนังสือพิมพ์ซึ่งเสียเนอะเป้า (《星暹日报》) ถึงแม้ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สามารถอ่านเนื้อหาในตำราเล่มนี้ได้ แต่ก็ยังคงเก็บรักษาไว้ เนื่องจากคิดว่าหนังสือเหล่านี้มีคุณค่า ถ้ามีผู้รู้ภาษาจีนโบราณได้อ่านตำราเล่มนี้ก็น่าจะเป็นประโยชน์

สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพบ 6 รายการ ได้แก่ หนังสือเรียนภาษาจีน ใบประกาศนียบัตรอบรมภาษาจีน ภาพถ่ายทูตจีนจากไต้หวัน จานฝนหมึก พู่กันจีน และตำราสมุนไพรจีน

ภาพที่ 21 หนังสือเรียนภาษาจีน

ภาพที่ 22 ใบประกาศนียบัตรอบรมภาษาจีน

ภาพที่ 23 ภาพถ่ายทูตจีนจากไต้หวัน

ภาพที่ 24 จานฝนหมึกและพู่กันจีน

ภาพที่ 25 ตำราสมุนไพรจีน

จากข้อมูลข้างต้น นอกจากจะพบว่าชาวไทยเชื้อสายจีนมีสิ่งของตกทอดประเภทต่าง ๆ แล้วยังแสดงให้เห็นแนวโน้มสิ่งของตกทอดจากบรรพบุรุษชาวจีนแต่จิวและจินแคะที่มีส่วนคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน

แนวโน้มประเภทสิ่งของตกทอดที่ถูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนแต่จิวและแคะได้รับคล้ายคลึงกันมี 3 ประเภท คือ สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้า สิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยพบว่าทั้งครอบครัวจินแต่จิวและจินแคะมีสิ่งของที่จัดอยู่ในประเภทเหล่านี้เหมือนกัน และพบว่ามีสิ่งของบางอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ได้แก่ พระโพธิสัตว์กวนอิม เหรียญจีนโบราณ ซึ่งก็มีความเชื่อและเรื่องราวของสิ่งของที่คล้ายคลึงกัน

แนวโน้มประเภทสิ่งของตกทอดที่ถูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนแต่จิวและแคะได้รับแตกต่างกันมี 2 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ และสิ่งของเกี่ยวกับพิธีสำคัญ เนื่องจากบรรพบุรุษชาวจีนแต่จิวนิยมประกอบอาชีพค้าขาย ทำให้มีสิ่งของที่ใช้ในการค้าขายเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะลูกคิด ซึ่งพบเกือบทุกครอบครัว ต่างจากในครอบครัวชาวจีนแคะที่พบสิ่งของเกี่ยวกับช่าง เช่น ไม้บรรทัดช่าง มีดเหล็บตัดไม้ เป็นต้น นอกจากนี้มีเพียงครอบครัวจินแต่จิวเท่านั้นที่มีสิ่งของเกี่ยวกับพิธีสำคัญของบรรพบุรุษทั้งพิธีศพและพิธีแต่งงาน

3. ความเชื่อที่สะท้อนจากสิ่งของตกทอดในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี

สิ่งของตกทอดที่ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรีเก็บรักษาไว้ได้บอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษ จากเรื่องราวการใช้ชีวิตที่แฝงอยู่ดังกล่าวยังสะท้อนถึงความเชื่อในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยส่วนใหญ่บรรพบุรุษจะไม่เน้นการอบรมพร่ำสอนด้วยคำพูด แต่จะสอนด้วยการปฏิบัติทำให้ดูเป็นตัวอย่าง จากรุ่นสู่รุ่นมีความเชื่อและการปฏิบัติที่สืบทอดต่อกันมา พบว่าลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนทั้งจีนแท้ๆ และจีนแคะมีความเชื่อที่เป็นมงคลในการดำเนินชีวิตในลักษณะเดียวกัน แบ่งเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณจะทำให้ชีวิตก้าวหน้า

ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนเชื่อว่าต้องกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนถูกสอนว่าต้องกตัญญูทั้งต่อบรรพบุรุษและแผ่นดินไทย กตัญญูต่อบรรพบุรุษโดยต้องระลึกบุญคุณ ความดีที่คนรุ่นก่อนได้ทำไว้ เพราะถ้าไม่มีการเสียสละ แรงกายแรงใจ การทำงานหนัก ก็ไม่มีลูกหลานที่มีชีวิตสุขสบายในวันนี้ ดังนั้นจะต้องคอยระลึกถึงบรรพบุรุษอยู่เสมอ เมื่อถึงเทศกาลสำคัญสมาชิกในครอบครัวก็ต้องมารวมกันเพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษ เคารพบูชาเช่นไหว้ พุดธิกรรมนี้ได้ทำสืบทอดต่อกันมา นอกจากนี้ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนเชื่อว่าต้องกตัญญูรู้คุณต่อแผ่นดินไทย บรรพบุรุษอพยพหนีความยากลำบากเข้ามาพึ่งแผ่นดินไทย มีที่ทางให้ทำมาหากิน สร้างรายได้ส่งเงินกลับประเทศจีน ส่งให้ลูกหลานเรียนหนังสือ ดังนั้นเมื่อประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ก็ต้องตอบแทนแผ่นดินไทยด้วยการแบ่งปัน เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือสังคมและเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เพราะเชื่อว่าเมื่อคนมีความกตัญญูรู้คุณ สำนึกในคุณงามความดีของคนอื่น หาโอกาสในการตอบแทนคุณ ก็จะนำมาซึ่งเจริญก้าวหน้าในชีวิต

2. การศึกษาจะสร้างพื้นฐานอนาคตที่ดี

ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนเชื่อในเรื่องการศึกษาสามารถสร้างอนาคตที่ดี จากการเห็นความสำคัญด้านการศึกษาของบรรพบุรุษที่เชื่อว่าคนที่มีการศึกษาสูง ๆ จะไม่ลำบาก และจะไม่ถูกเอาเปรียบ ในสมัยแรกเริ่มที่บรรพบุรุษอพยพเข้ามาประเทศไทย บางครอบครัวถูกกีดกันจากการเรียกเก็บเงินจากเจ้าหน้าที่บางกลุ่ม ทำให้มีแนวคิดที่จะส่งลูกศึกษาในโรงเรียนไทย เพื่อสามารถสื่อสารกับคนในพื้นที่ ได้รู้จักสังคมที่กว้างขึ้น ทนคนไม่ถูกเอาเปรียบ และมีอาชีพการงานที่มั่นคง บางครอบครัวส่งลูกไปศึกษายังกรุงเทพฯ โดยพยายามส่งให้เรียนสูง ๆ เพื่อมีอนาคตที่ดี มีลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนหลายคนได้รับราชการ และมีตำแหน่งในสังคม และบางครอบครัวก็ส่งลูกหลานให้เข้าศึกษาในโรงเรียนจีน ถึงแม้เกิดที่ประเทศไทยแต่ก็ต้องการให้ลูกหลานได้มีความรู้ภาษาจีนไว้ด้วย เพราะอาจจะมียุทธประโยชน์ในอนาคต

ครอบครัวชาวจีนส่วนใหญ่มีลูกหลายคน บรรพบุรุษจะพยายามให้โอกาสลูกได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม บางคนที่ไม่ชอบการเรียนหนังสือก็ต้องช่วยบิดามารดาทำงาน แต่ทั้งนี้ก็มีหลายครอบครัวโดยเฉพาะครอบครัวจีนแคะที่ไม่อยากให้ลูกสืบทอดอาชีพเดียวกับตนเองซึ่งส่วนใหญ่คืออาชีพทำไร่ไถนา ทำไร่ยาสูบ เนื่องจาก

ไม่ต้องการให้ลูกหลานลำบากเหมือนตนเอง จึงพยายามสนับสนุนให้ไปฝึกทักษะอาชีพอื่น ๆ เช่น ค้าขาย เย็บผ้า ซ่อมรถ ถ่ายภาพ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนก็มีหน้าที่การงานที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงมีความเชื่อในการสืบทอดแนวคิดนี้ โดยพยายามให้รุ่นลูกหลานของตนเองได้รับการศึกษาสูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานการสร้างอนาคตที่ดี

3. การบูชาเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเรื่องสำคัญ

ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนเชื่อในการนับถือเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามบรรพบุรุษ เคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวใจ เชื่อว่าถ้าคิดดี ปฏิบัติดี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็จะดลบันดาลให้เกิดเรื่องที่ดีในชีวิต จากการสัมภาษณ์พบความเชื่อในการนับถือพระโพธิสัตว์กวนอิม ปุนเถ่ากง ปุนเถ่าม่า เทพเจ้ากวนอู และเทพเจ้าแห่งที่ดินประจำบ้าน ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนนับถือบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้สืบทอดมาจากรุ่นบรรพบุรุษ ตัวอย่างเช่นความเชื่อต่อการเคารพบูชาเทพเจ้าแห่งที่ดินประจำบ้าน ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่มีการตั้งศาลเจ้าที่ในบ้าน ซึ่งสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ โดยมาจากความเชื่อในการเคารพบูชาที่ดินของชาวจีน หลังจากที่บรรพบุรุษอพยพมาเมืองไทย เมื่อมีเงินพอที่จะเช่าห้องเพื่อทำมาหากินก็มีความเชื่อว่าต้องให้ความเคารพต่อเจ้าที่ดิน โดยการตั้งศาลที่เพื่อกกราบไหว้บูชา เชื่อว่าจะทำให้เกิดความสิริมงคลต่อชีวิตและการค้าขาย ปัจจุบันลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนยังคงกราบไหว้บูชาทุกวันโดยมีการถวายน้ำชา 5 ถ้วย และเมื่อถึงวันสำคัญหรือเทศกาลสำคัญของจีนก็จะเซ่นไหว้ด้วยอาหาร ขนม และผลไม้

ความเชื่อในเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้เกิดความระวังในการประพฤติตนตามหลักศีลธรรม เชื่อว่าเมื่อคิดดี ปฏิบัติดี เทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็จะคุ้มครองให้ครอบครัวมีความสุข เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน เป็นความเชื่อที่มีการสืบทอดต่อกันมาถึงลูกหลานจีนในปัจจุบัน

4. ขยันทำงานและอย่าเอาเปรียบคนอื่นชีวิตจะไม่ตกต่ำ

ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนได้รับการสอนให้ขยันทำงาน เนื่องจากตอนอพยพเข้ามาประเทศไทย บรรพบุรุษแทบไม่มีอะไรติดตัวมาด้วย มีชีวิตที่ยากลำบาก จึงต้องพยายามเอาตัวรอดโดยการทำงานรับจ้างหาเงิน เมื่อมีลูกก็จะให้ลูกช่วยกันทำงานตั้งแต่เด็ก สอนให้ต้องขยัน อดทน ประหยัด เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้วยพฤติกรรมเช่นนี้ทำให้ครอบครัวมีชีวิตที่ดีขึ้น มีการสร้างกิจการเป็นของตนเอง ลูกหลานได้รับการศึกษามีหน้าที่การงานที่ดี จึงทำให้ลูกหลานในปัจจุบันยังคงเชื่อในเรื่องความขยัน ความมุ่งมั่น การเอาจริงเอาจัง เพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายในชีวิต

นอกจากนี้บรรพบุรุษยังสอนว่าอย่าเอาเปรียบคนอื่น เนื่องจากทุกคนก็ไม่ชอบให้คนอื่นเอาเปรียบเช่นกัน จึงอย่าไปเอาเปรียบใคร ลูกหลานได้รับรู้บทเรียนจากการถูกเอาเปรียบของบรรพบุรุษโดยมีการบอกเล่าต่อกันมาในครอบครัว ทั้งการถูกเอาเปรียบจากการเรียกเก็บเงินของคนไทยในพื้นที่ การเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางที่เป็นคนจีนด้วยกัน การถูกเอาเปรียบจากเพื่อนหรือลูกน้องในการร่วมธุรกิจ ประสบการณ์การถูกเอาเปรียบเหล่านี้

กลายเป็นแรงผลักดันให้บรรพบุรุษต้องพยายามหาหนทางที่จะหลุดพ้นจากการถูกเอาเปรียบ ทั้งการส่งเสริมให้ลูกหลานเรียนสูง ๆ การสนับสนุนให้ประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ลำบากเหมือนตนเอง เมื่อมีชีวิตที่ดีก็สอนว่าห้ามเอาเปรียบคนอื่น ต้องรู้จักแบ่งปัน อย่าโลภ มีความจริงใจให้กัน จะทำให้ชีวิตไม่ตกต่ำ

มีคำกล่าวจากบรรพบุรุษที่ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งจดจำได้ดีคือ “มิให้เขาเอาเปรียบ ดีกว่าไปเอาเปรียบเขา” เป็นคำพูดที่ ณ ตอนนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ยังคงไม่เข้าใจเพราะยังอยู่ในวัยหนุ่ม แต่เมื่อเวลาผ่านไปและได้ประสบกับชีวิตตนเอง จึงทบทวนเรื่องราวก็ทำให้คิดได้ กล่าวคือเมื่อได้รู้จักสนิทสนมกับใคร มีฐานะใดที่พอจะสามารถสนับสนุนช่วยเหลือกันได้ก็ยินดีช่วยเหลือ ตนเองเชื่อใจไว้อีกฝ่ายมากกว่า แต่เมื่อถูกเอาเปรียบก็ต้องคิดในอีกมุมหนึ่งว่าเป็นสิ่งที่สมควรแล้ว ควรภูมิใจที่มีให้ผู้นั้นเอาเปรียบ ไม่ใช่เพราะตนเองโง่เขลา แต่เป็นเพราะความไว้วางใจเกินไป และเมื่อเกิดเหตุการณ์แบบนี้ก็ถือว่าเป็นบทเรียนที่คุ้มค่าทำให้ต้องระวังเรื่องการคบหาในอนาคต ผลจากความเชื่อในความซื่อสัตย์ การทำความดี แบ่งปัน ไม่เอาเปรียบคนอื่น ทำให้ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบันมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความเจริญรุ่งเรืองในกิจการและหน้าที่การงาน

ปัจจุบันลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรียังคงมีการใช้ชีวิตตามความเชื่อที่บรรพบุรุษได้สั่งสอนหรือได้ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง เนื่องจากได้เห็นผลของการปฏิบัติของบรรพบุรุษ จึงเชื่อว่าการปฏิบัติตามบรรพบุรุษก็จะให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในการประกอบอาชีพและการใช้ชีวิตของตนเอง นอกจากนี้ก็มีการปลูกฝังและถ่ายทอดความเชื่อถึงรุ่นลูกหลานของตนเองเช่นกัน

สรุปและอภิปรายผล

สรุป

1. ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีสิ่งของตกทอดใน 3 อำเภอของจังหวัดกาญจนบุรี รวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด 16 คน พบสภาพทั่วไปของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรีที่มีสิ่งของตกทอดดังนี้ ด้านการประกอบอาชีพ อาชีพที่พบมากที่สุดคือค้าขาย ส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวจีนแต่จิว รองลงมาคืออาชีพช่าง พบว่าเป็นลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนและ การพูดสำเนียงภาษาจีนท้องถิ่นพบ 2 สำเนียง ส่วนใหญ่คือแต้จิ๋วและรองลงมาคือแคะ ทั้งนี้มีลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถสื่อสารภาษาจีนสำเนียงท้องถิ่นของบรรพบุรุษได้ และบางส่วนพูดได้เพียงคำพูดในชีวิตประจำวันทั่วไป การเรียนภาษาจีนในโรงเรียนพบเพียง 3 คน และเคยเข้าร่วมอบรมหลักสูตรภาษาจีนกลางระยะสั้นจำนวน 7 คน ส่วนอีก 6 คนมีทั้งได้รับการศึกษาในโรงเรียนไทยและไม่เคยเข้ารับการศึกษานอกจากนั้นฝึกทักษะอาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่มีจำนวนคือ 4 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุด เนื่องจากพี่น้องแยกตัวสร้างครอบครัวของตนเอง จำนวนสมาชิกที่มีมากที่สุดมี 9 คน ส่วนลำดับรุ่นส่วนใหญ่เป็นรุ่นที่ 3 พบว่ามีอายุตั้งแต่ 38-74 ปี จำนวน 11 คน รุ่นที่ 2 มีอายุตั้งแต่ 65-90 ปี จำนวน 4 คน และรุ่นที่ 4 อายุ 71 ปี จำนวน 1 คน

2. ประเภทและเรื่องราวของสิ่งของตกทอดในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี จากการลงพื้นที่พบสิ่งของตกทอดจากบรรพบุรุษทั้งหมด 41 ชิ้น แบ่งเป็น 5 ประเภท ดังนี้

2.1 สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้า ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรีให้ความเคารพบูชาเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามบรรพบุรุษที่ปฏิบัติตามกันมาโดยเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ พบว่ามีการบูชาพระโพธิสัตว์กวนอิม ผ้าแดงมงคลจากศาลเทพเจ้ากวนอูที่ได้มาจากการประมูลเพื่อนำเงินซ่อมแซมศาลเจ้าในงานบูชาเทพเจ้าประจำปี เชื่อว่าสามารถลดบันดาลให้ครอบครัวสงบสุข สมปรารถนา เจริญรุ่งเรือง พบการบูชาเทพเจ้าประจำชุมชนคือปูนเถ้าม่า และเทพเจ้าแห่งที่ดินประจำบ้าน เพื่อขอพรให้ครอบครัวมีความสิริมงคล สงบสุขร่วมเย็น คำขายรุ่งเรือง ปัจจุบันยังมีการบูชากราบไหว้อยู่เป็นประจำ

2.2 สิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งของที่บรรพบุรุษเคยใช้ ถึงแม้บางชิ้นจะเสื่อมสภาพ ไม่สามารถใช้งานได้แล้ว แต่ก็ยังคงเก็บรักษาเหมือนเป็นตัวแทนของท่าน พบเหรียญเงินโบราณและเหรียญที่ระลึกมังกรเงินที่บรรพบุรุษได้นำติดตัวตอนอพยพมาจากประเทศจีน ตราประทับชื่อที่ใช้ประทับบนจดหมายหรือบนเอกสารเพื่อส่งของหรือเงินกลับไปให้ญาติที่ประเทศจีน ขวดเหล้าจีนที่บรรพบุรุษได้มาจากการร่วมงานไหว้ศาลปูนเถ้ากงในเทศกาลตรุษจีนเพื่อนำเงินไปบูรณะศาล นอกจากนี้ยังพบสิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไปอื่น ๆ ได้แก่ แวนตา แก้วชา มีดพก และนาฬิกาแขวน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ สิ่งของที่พบส่วนใหญ่เป็นสิ่งของเกี่ยวกับการค้าขาย พบเครื่องมือที่ใช้ในการค้าขายคือลูกคิด ซึ่งพบเกือบทุกครอบครัวที่เป็นจีนแต่จิว ถึงที่ใช้ตัวงาช้าง ถั่ว และงา บางถึงบรรพบุรุษได้นำกลับมาหลังจากที่มีการกลับไปเยี่ยมญาติที่ประเทศจีน นอกจากนี้พบมีดเหน็บตัดไม้ ไม้บรรทัดช่าง ลูกกรงกันโต๊ะบัญชี และไม้พายเรือแจว ทำให้ทราบวิถีชีวิตของบรรพบุรุษที่ผูกพันการเดินทางโดยเรือ มีการใช้เรือเพื่อการค้าขายและคมนาคมในชีวิตประจำวัน

2.4 สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับพิธีสำคัญ พบสิ่งของเกี่ยวข้องกับพิธีศพและพิธีแต่งงานในครอบครัวจีนแต่จิว ได้แก่ โคมไฟกงเต็ก ที่ใช้ประกอบพิธีกงเต็กของบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของแสงสว่างเพื่อนำทาง หลังเสร็จพิธีญาติจะแบ่งโคมให้ลูกชายแต่ละคนนำกลับไปแขวนไว้บริเวณรูปเคารพ นอกจากนี้พบเอกสารเกี่ยวกับการแต่งงานและกระดาษเขียนคำมงคลจีนว่า 麒麟到此 (ภาษาจีนกลางออกเสียงว่า “ฉีหลินเต้าฉื่อ” แปลว่า กิเลนมาถึงที่นี่) ถึงแม้ลูกหลานชาวจีนปัจจุบันไม่รู้ภาษาจีนจึงไม่ทราบเนื้อหาของเอกสาร แต่เนื่องจากการส่งต่อมาจากรุ่นบิดาจึงเก็บรักษาไว้

2.5 สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สิ่งของเกี่ยวกับการศึกษาที่พบมีทั้งของรุ่นลูกและของบรรพบุรุษ พบหนังสือเรียนภาษาจีนและใบประกาศนียบัตรจากการอบรมภาษาจีนกลางในโรงเรียนจีนของชุมชนอำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี พบภาพถ่ายชุดจีนจากไต้หวันที่มาเยี่ยมเยือนชาวจีนรวมถึงครูและนักเรียนในโรงเรียนจีน

นอกจากนี้พบสิ่งของเกี่ยวกับการตำราแพทย์คือ ตำราสมุนไพรจีน และอุปกรณ์เครื่องเขียนของบรรพบุรุษคือ จานฝนหมึกและฟู่กันจีน ซึ่งบรรพบุรุษใช้ในการเขียนจดหมายส่งไปให้ญาติที่ประเทศจีน

แนวโน้มประเภทสิ่งของตกทอดจากบรรพบุรุษชาวจีนแต่จิวและจินแคะมีส่วนที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ประเภทที่คล้ายคลึงกันมี 3 ประเภท คือ สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้า สิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และพบว่าสิ่งของบางอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ได้แก่ พระโพธิสัตว์กวนอิม เหรียญจีนโบราณ ส่วนประเภทที่แตกต่างกันมี 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ และสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับพิธีสำคัญ ในครอบครัวจีนแต่จิวพบเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพค้าขาย ส่วนครอบครัวจินแคะพบเครื่องมือช่าง นอกจากนี้มีเพียงครอบครัวจีนแต่จิวเท่านั้นที่มีสิ่งของเกี่ยวกับพิธีสำคัญของบรรพบุรุษ

3. ความเชื่อที่สะท้อนจากสิ่งของตกทอดในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรี สิ่งของที่ถูกหลานได้เก็บรักษาไว้เป็นตัวแทนในการบอกเล่าเรื่องราว วิถีชีวิตของบรรพบุรุษ และได้สะท้อนถึงความเป็นมงคลในการดำเนินชีวิตที่มีการสอนและปฏิบัติสืบต่อกันมา แบ่งเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

3.1 ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณจะทำให้ชีวิตก้าวหน้า ลูกหลานเชื่อว่าต้องกตัญญูต่อผู้มีพระคุณทั้งต่อบรรพบุรุษและแผ่นดินไทย กตัญญูต่อบรรพบุรุษโดยต้องระลึกบุญคุณ ความดีที่บรรพบุรุษได้ทำไว้ ต้องคอยระลึกถึง กราบไหว้บูชาอยู่เสมอ เมื่อถึงเทศกาลสำคัญก็ต้องเซ่นไหว้อย่าให้ขาด นอกจากนี้ยังสอนให้กตัญญูต่อแผ่นดินไทย ซึ่งเป็นแผ่นดินที่บรรพบุรุษหนีภัยมาขอพึ่งพา ทำให้มีหนทางทำมาหากิน มีเงินส่งกลับไปให้ญาติพี่น้องที่ยากลำบากที่ประเทศจีน และทำให้ครอบครัวมีชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้นต้องสำนึกบุญคุณ ต้องตอบแทนสังคมไทย สิ่งนี้จะทำให้มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต

3.2 การศึกษาจะสร้างพื้นฐานอนาคตที่ดี บรรพบุรุษให้ความสำคัญกับการศึกษาของลูกหลาน เชื่อว่าคนที่มีการศึกษาสูงจะไม่ลำบากและไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ โดยมีทั้งที่ส่งให้เรียนทั้งในโรงเรียนไทยและในโรงเรียนจีน ส่วนลูกบางคนที่ไม่ชอบเรียนหนังสือก็ต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน และส่งเสริมให้ลูกฝึกทักษะอื่นเพื่อจะได้มีอาชีพสามารถเลี้ยงดูตนเองได้ในอนาคต เช่น การค้าขาย การเย็บผ้า การซ่อมรถ เป็นต้น ซึ่งลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนก็มีความเชื่อว่าการศึกษามีพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ จึงมีการสืบทอดความเชื่อนี้โดยพยายามส่งให้รุ่นลูกหลานของตนเองได้รับการศึกษาให้สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้

3.3 การบูชาเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเรื่องสำคัญ ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนนับถือเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามบรรพบุรุษ ทั้งการนับถือพระโพธิสัตว์กวนอิม เทพเจ้ากวนอู ปุนเถ่ากง ปุนเถ่าม่า เทพเจ้าแห่งที่ดินประจำบ้าน เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวใจ เชื่อว่าถ้าคิดดี ปฏิบัติดี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็จะดลบันดาลให้เกิดเรื่องที่ดีในชีวิต เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน

3.4 ขยันทำงานและอย่าเอารัดเอาเปรียบคนอื่นชีวิตจะไม่ตกต่ำ เนื่องจากบรรพบุรุษต้องเผชิญความยากลำบากในการสร้างฐานะ เมื่อมีลูกก็ให้ลูกช่วยกันทำงาน สอนให้มีความขยัน อดทน อดออม เพื่อจะได้มี

ชีวิตที่ดีขึ้น และเมื่อตนเองมีชีวิตที่ดีขึ้นแล้วก็ต้องรู้จักแบ่งปัน มีความจริงใจ ห้ามเอาเปรียบคนอื่น จากการยึดมั่นในคำสอนนี้ทำให้ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบันมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน

อภิปรายผล

ปัจจุบันยังมีลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดกาญจนบุรีที่เก็บรักษาและเห็นคุณค่าในสิ่งของตกทอดของบรรพบุรุษ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นเก่า สิ่งของตกทอดที่พบส่วนใหญ่เป็นประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพและสิ่งของในชีวิตประจำวัน เนื่องจากบรรพบุรุษต้องเผชิญกับความยากลำบากและปัญหาต่างๆ ในช่วงแรกของการอพยพเข้ามาในประเทศไทย ถึงแม้ในภายหลังจะสามารถตั้งตัวขยายธุรกิจได้แล้ว แต่ก็ยังคงใช้ชีวิตอย่างประหยัด สิ่งของที่ซื้อหามาก็จะเกี่ยวข้องกับการทำงาน และสิ่งของจำเป็นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สิ่งของเหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางจิตใจของลูกหลาน เป็นเหมือนตัวแทนของบรรพบุรุษที่แฝงด้วยเรื่องราวความเป็นจีนของครอบครัว ในเรื่องการส่งต่อสิ่งของตกทอดสู่คนรุ่นหลัง ลูกหลานมีความคิดในการส่งต่อและบอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิตของบรรพบุรุษให้กับรุ่นหลังต่อไป แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้คาดหวังว่าคนรุ่นหลังจะเก็บรักษาต่อหรือสนใจในความเป็นจีนของครอบครัวเท่ารุ่นตนเอง เนื่องจากเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและยุคสมัย เช่นเดียวกับเรื่องความเชื่อในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพตามแนวทางที่บรรพบุรุษสอน ทั้งความกตัญญู การให้ความสำคัญกับการศึกษา การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การขยันทำงาน ไม่เอาเปรียบคนอื่น เหล่านี้เป็นสิ่งที่ชาวไทยเชื้อสายจีนยังคงเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวมีความเจริญรุ่งเรือง จึงพยายามสั่งสอนสู่คนรุ่นหลัง และปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง อย่างไรก็ตามถ้าคนรุ่นหลังมีแนวคิดที่แตกต่างก็เปิดใจยอมรับได้ สอดคล้องกับสุชาวดี เกษมณี และวิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2554, น. 23) ที่กล่าวว่าชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนยังต่างรุ่นต่างอายุเท่าใดความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมก็ยังมีมากขึ้น แต่สิ่งที่ยังคงเหนียวแน่น มั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลงคือชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนพยายามปลูกฝังให้บุตรหลานยึดมั่นในความกตัญญู และสอดคล้องกับ Yuan Ma (2561, น. 1) ที่กล่าวถึงการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน ชาวยุโรปเชื้อสายจีนจะสั่งสอนบุตรหลานให้มีคุณธรรม โดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน พึ่งพาตนเอง ประหยัด และถ่อมตน เพื่อประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้สอนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัยนี้ไปถ่ายทอดหรือใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- จี. วิลเลียม สกินเนอร์. (2529). *สังคมจีนในประเทศไทย: ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์* [Chinese society in Thailand: An analytical history] (พรรณี ฉัตรพลรักษ์ และคณะ, แปล) ไทยวัฒนาพานิช. (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 1957).
- พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2565). *ชาวจีนในไทยมาจากไหน เปิดประวัติการอพยพยุคแรกเริ่ม ถึงการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม*. https://www.silpa-mag.com/history/article_26173
- สุชาติ เกษมณี และวิไลศักดิ์ กิ่งคำ. (2554). *อัตลักษณ์จีนในสังคมไทยจากวรรณกรรมไทย*. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 49 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (หน้า 14-24). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- Yuan Ma. (2561). ภาพสะท้อนสังคมของชาวไทยจีนในนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 6(12), 1-12.